

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeusjärjestelmän vakaa ja luotettava toiminta on yhteiskunnan ja kansantalouden suotuisan kehityksen perusedellytys. Oikeudenmukainen yhteiskunta perustuu luottamukseen ja yhteistoimintaan.

Kansainvälisen turvallisuustilanteen muutos, rikollisuuden kansainvälistyminen, yhteiskunnan monimuotoistuminen ja moniarvoistuminen sekä toiminnan siirtyminen tietoverkkoihin luovat haasteita myös hyviksi ja tarkoituksenmukaisiksi koetuille lainsäädäntöratkaisuille sekä kansallisesti että EU:ssa. Huolehtiminen oikeusjärjestelmän selkeydestä, oikeusturvasta ja tarvittavien lainsäädäntöratkaisujen johdonmukaisuudesta sekä kansalaisten osallistumismuotojen monipuolisuudesta, samoin kuin kaiken kokoisia yrityksiä koskevan sääntelyn kilpailukyvystä ja heikommassa asemassa olevien suojasta on entistäkin tärkeämpää. Lainsäädäntöratkaisuilta edellytetään nyt monella sektorilla uutta ajattelua.

Muutokset voivat myös olla haaste kansanvallan ja perusoikeuksien toteutumiselle. Suomi sijoittuu kärkimaiden joukkoon kansainvälisten järjestöjen julkaisemissa demokratiaa, ihmisoikeuksia, lehdistönvapautta, korruptoitumattomuutta ja hallinnon toimivuutta mittaavissa vertailuissa. Kansalaiset ovat kiinnostuneita aiempaa monimuotoisemmasta vaikuttamisesta, ja kansalaisaloitteen suosio on säilynyt korkealla. Haasteiksi ovat osallistumisen eriarvoistumisen lisäksi nousseet kyberuhat, disinformaatio sekä muun muassa vaaleihin kohdistuvan häirinnän uhka. Tarve huolehtia tietoturvasta ja huomioida tietosuojariskit on lisääntynyt. Joidenkin vähemmistöryhmien ja koko väestön välillä on huolestuttavia eroja perusoikeuksien toteutumisessa, tietoisuudessa oikeuksista ja oikeussuojasta sekä luottamuksessa viranomaisiin. Erityisen ongelman muodostaa näkyviin etnisiin vähemmistöihin kohdistuva syrjintä. Myös kielellisten oikeuksien toteutumisessa on edelleen puutteita.

Tuomioistuineläytöksen perustehtävä on käsitellä ja ratkaista vireille tulevat asiat perus- ja ihmisoikeudet toteuttavalla tavalla. Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan.

Teknologian hyödyntäminen aiempaa laajemmin jatkuu monella yhteiskunnan osa-alueella. Valtionhallinnossa esimerkiksi Verohallinto, Kela ja Maahanmuuttovirasto käyttävät toiminnassaan laajasti digitaalisia aineistoja. Myös tuomioistuimet ovat aloittaneet toimintansa digitalisoimisen. Etäyhteyksien hyödyntäminen on arkipäiväistynyt.

Väestön ikääntyminen, heikentyneestä taloustilanteesta aiheutuva syrjäytyminen ja asiakaskunnan kansainvälistyminen lisäävät oikeudellisen palvelun tarvetta ja edellyttävät oikeusavulta, talous- ja velkaneuvonnalta ja yleiseltä edunvalvonnalta aiempaa laajempaa asiantuntemusta. Taloustilanteen heikkeneminen lisää talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden määrää.

Korkealla tasolla olevat ulosoton asia- ja velallismäärät vaikuttavat ulosottolaitoksen toimintaan sekä toiminnan kustannuksiin. Koronavirusepidemian taloudelliset vaikutukset, kuten maksuvaikeudet heijastuvat ulosottoon viiveellä, mikä todennäköisesti johtaa viiveellä myös ulosottovelallisten lukumäärän kasvuun. Myös konkurssien määrä oletettavasti kasvaa. Tämä lisää tarvetta konkurssivalvonnalle ja julkisselvityksille.

Syyttäjälaitoksessa rikosasioiden vaatavuuden voimakas kasvu, esitutkinta- ja oikeudenkäyntiaineistojen laajentuminen ja oikeudellisten ongelmien monipuolistuminen ovat lisänneet syyttäjien työmäärää merkittävästi. Koronaviruspandemian rajoitustoimista aiheutuneen jutturuuhkan purkamisen on lisänneet vireillä olevien asioiden määrää ja aiheuttanut haasteita Syyttäjälaitoksen toiminnalle.

Rikosseuraamuslaitoksessa kansainvälistyminen, rikosseuraamusasiakkailta korostuvat päihde- ja mielenterveysongelmat ja järjestäytyneiden rikollisryhmien aktivoitunut toiminta asettavat toiminnalle haasteita. Koronavirusepidemian aikana rangaistusten täytäntöönpanojen aloitusta jouduttiin lykkäämään, mikä vaikuttaa vankiluvun nousuun myöhemminä vuosina. Pidemmällä aikavälillä rikosseuraamusasiakkaiden määrän ennakoidaan kasvavan muun muassa sakkovanki- ja tutkintavankiuudistuksen sekä seksuaalirikoslainsäädännön uudistuksen myötä.

Oikeusministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

- Jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa.
- Oikeusjärjestys turvaa toimintamahdollisuudet ja edistää vakautta.
- Laadukas lainvalmistelu on edellytys toimivalle yhteiskunnalle.
- Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla.
- Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät.
- Suunnitelmallinen uudistuminen pohjaa ennakkointiin.

Oikeusministeriön hallinnonalan henkilötyövuodet

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Oikeusministeriö	248	233	233
Oikeusministeriön yhteydessä toimivat viranomaiset	121	125	130
Oikeusrekisterikeskus	163	163	163
Tuomioistuinlaitos	3 441	3 417	3 448
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit	1 188	1 210	1 216
Kuluttajariitalautakunta	34	30	34
Ulosottolaitos	1 086	1 155	1 180
Konkurssiasiamiehen toimisto	13	12	10
Syyttäjälaitos	557	580	596
Rikosseuraamuslaitos	2 569	2 626	2 565
Yhteensä	9 420	9 551	9 575

Sukupuolten tasa-arvo

Kolmas kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma on hyväksytty. Osana perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa on laadittu seurannan indikaattorit. Rasismin torjunnan sekä hyvien väestösuhteiden toimintaohjelma on hyväksytty. Toimintaohjelman toimeenpano on käynnistynyt ja se jatkuu hallituskauden loppuun. Sukupuolten välinen tasa-arvo huomioidaan toimenpiteissä läpileikkaavana teemana. Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimenpiteiden toimeenpanossa edistetään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa, valtavirtaistetaan sukupuolen moninaisuuden tunnistava näkökulma sekä otetaan huomioon lapsen oikeudet, lapsen edun ensisijaisuus ja lapsen oikeus erityiseen suojeluun.

Toteutetaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Uudistetaan lähestymiskieltoon liittyvä lainsäädäntö ja parannetaan lähestymiskielton tehokkuutta, vähennetään lähestymiskielton rikkomista ja lisätään erityisesti lähisuhhteissa tapahtuvan väkivallan uhrin turvallisuutta.

Kansalaisten ylivelkaantuminen näkyy ulosottovelallisten määrän ja perinnässä olevien asioiden määrän kasvuna. Viimeisen vuosikymmenen aikana naisten osuus ulosottovelallisista on kasvanut. Erot keskimääräisessä ulosottovelassa ovat tasaantuneet sukupuolten kesken, kun miesten velka on pysynyt melko samalla tasolla, mutta naisten velka on kasvanut. Ylivelkaantumiseen liittyviä ongelmia pyritään vähentämään kuluttajaluottolainsäädäntöön tehtävillä tiukennuksilla, lisäämällä sosiaalisen luotuksen saatavuutta sekä parantamalla velallisten asemaa velkajärjestelyssä. Myös pienituloisten ulosottovelallisten aseman helpottamista selvitetään.

Vangeista n. 8 % ja yhdyskuntaseuraamuksia suorittavista n. 11 % on naisia. Naisvankien turvallisuutta parannetaan edelleen kehittämällä naisvankiloiden ja naisosastojen toimintaa. Naisten kanssa työskentelevän henkilöstön koulutautumista nais erityiseen toimintatapaan jatketaan. Kehitetään rangaistusta suorittavien naisten tarvitsemia palveluja ja lisätään erityisesti terveys- ja päihdepalveluja.

Kestävä kehitys

Suomalainen demokratia nojaa oikeusvaltioon, jossa perustuslaki ja kansainväliset sitoumukset antavat vahvan suojan perus- ja ihmisoikeuksille. Oikeusvaltion ytimessä on laadukas, perus- ja ihmisoikeudet turvaava lainsäädäntö, jota sovelletaan riippumattomissa tuomioistuimissa. Suomi on yhdenvertainen. Oikeusministeriö on määrittänyt seuraavat kestävän kehityksen tavoitteet.

Perus- ja ihmisoikeudet turvaava demokraattinen ja yhdenvertainen yhteiskunta

- Kehitämme demokratiaa ja perus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa.
- Tuemme avointa ja yhdenvertaista osallistumista ja hyviä väestösuhteita.
- Vähennämme syrjintää, rasismia ja vihapuhetta.
- Huolehdimme vaalijärjestelmän toimivuudesta.

Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä oikeushallinto

- Turvaamme oikeuslaitoksen toimintakyvyn ja tuomioiden täytäntöönpanon.
- Luomme oikeuspolitiikan linjoja.
- Kehitämme säädöspolitiikkaa.
- Vähennämme rikollisuutta panostamalla korruption, ihmiskaupan ja naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen.
- Vahvistamme oikeuksiin pääsyä ja parannamme rikoksen uhrin asemaa.

Lisäksi vähennämme hiilijalanjälkeä erityisesti hankinnoissa ja matkustamisessa.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2021—2023

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
		varsinainen talousarvio 1000 €		1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	138 539	148 447	167 608	19 161	13
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 817	24 823	23 475	-1 348	-5
03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 905	11 733	12 884	1 151	10
05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 792	9 788	10 226	438	4
20. Erityismenot (arviomääräraha)	12 085	12 013	12 013	—	0
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	3 395	7 562	26 708	19 146	253

	v. 2021 tilinpäätös 1000 €	v. 2022 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2023 esitys 1000 €	Muutos 2022—2023	
				1000 €	%
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	48 757	49 810	50 660	850	2
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	14 179	13 718	12 192	-1 526	-11
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	15 609	19 000	19 000	—	0
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	—	—	450	450	0
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	484 136	472 619	478 036	5 417	1
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 970	8 961	9 095	134	1
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 481	13 052	14 782	1 730	13
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	296 092	281 327	292 939	11 612	4
04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	83 514	83 344	84 450	1 106	1
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	82 079	85 935	76 770	-9 165	-11
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	112 088	107 226	110 461	3 235	3
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	111 741	106 966	110 201	3 235	3
95. Ulosoton säilytettävänä olevien varojen korkomenot (arviomääräraha)	347	260	260	—	0
30. Syyttäjät	57 320	55 130	56 618	1 488	3
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	57 320	55 130	56 618	1 488	3
40. Rangaistusten täytäntöönpano	252 764	238 351	250 982	12 631	5
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	248 064	233 651	246 282	12 631	5
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	4 700	4 700	4 700	—	0
50. Vaalimenot	16 981	16 814	25 651	8 837	53
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	16 981	16 814	25 651	8 837	53
Yhteensä	1 061 827	1 038 587	1 089 356	50 769	5

Henkilötyövuosien kokonaismäärä

9 420

9 551

9 564

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriön perustehtävänä on huolehtia oikeusvaltion ja demokratian toimivuudesta. Tässä tarkoituksessa ministeriö:

- Edistää demokratian ja perusoikeuksien toteutumista.
- Edistää oikeusturvan ja rikosvastuun toteutumista.
- Turvaa hallinnonalansa toimintaedellytykset.
- Valmistelee toimialansa lainsäädäntöä.
- Kehittää valtioneuvoston lainvalmistelua.

Oikeusministeriö toimii yhtenäisen valtioneuvoston osana. Oikeusministeriön visiona on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, johon jokainen voi tuntea kuuluvansa ja jossa voi luottaa oikeuksiensa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2023.

1. Jokaisella on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa

- Pidämme yllä luottamusta yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja viranomaisten toimintaan.
- Huolehdimme demokratian kehittämisestä ja turvaamme vaalijärjestelmän toimivuuden.
- Tuemme avoimia ja monipuolisia osallistumismahdollisuuksia, hyviä väestösuhteita ja kansalaisyhteiskuntaa.
- Turvaamme yhdenvertaisuuden, perus- ja ihmisoikeuksien, kielellisten oikeuksien sekä vähemmistöjen oikeuksien toteutumisen.
- Toimimme avoimesti ja torjumme korruptiota.
- Tuemme oikeusvaltion kehittämistä, demokratiaa ja ihmisoikeuksia myös EU:ssa ja kansainvälisesti.
- Kehitämme digitaalisten palvelujen saatavuutta huolehtien tietoturvasta ja tietosuojasta.

2. Oikeusjärjestys turvaa toimintamahdollisuudet ja edistää vakautta

- Vahvistamme ennakoivalla ja ajantasaisella sääntelyllä luottamusta ihmisten, yritysten ja yhteisöjen välillä.
- Tunnistamme lainsäädännön lisäksi muiden ohjauskeinojen mahdollisuudet.
- Etsimme uusia ratkaisuja, joilla voi parantaa ihmisten, yritysten ja yhteisöjen mahdollisuuksia toimia.
- Varmistamme oikeusvaltion toimivuuden.
- Vaikutamme siihen, että myös EU-oikeus ja kansainväliset normit vahvistavat ennakoitavaa ja oikeusvarmaa toimintaympäristöä.

3. Laadukas lainvalmistelu on edellytys toimivalle yhteiskunnalle

- Kehitämme avoimuutta ja selkeää viestintää lainvalmistelussa.
- Osallistumme lainvalmistelukoulutuksen kehittämiseen ja toteuttamiseen valtioneuvostossa.
- Vahvistamme tietoperustaisuutta ja vaikutustenarviointia.
- Hyödynnämme teknologiaa ja vahvistamme ennakointiosaamista.
- Tuemme valtioneuvostoa erityisosaamisellamme julkisoikeudessa, EU-oikeudessa ja tietosuojalainsäädännössä.

4. Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla

- Tuemme oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon edellytyksiä.
- Kehitämme asiakasprosessien sujuvuutta ja asiointipalveluiden käytettävyyttä.
- Tehostamme viranomaisten välistä tiedonvaihtoa.
- Edistämme oikeusturvan saatavuutta digitalisaation avulla.
- Kehitämme vaihtoehtoisia keinoja ratkaista riita- ja rikosasioita.
- Vaikutamme oikeusturvan toteutumiseen myös rajat ylittävissä asioissa.

5. Rikollisuus ja turvattomuuden tunne vähenevät

- Vahvistamme rikollisuuden ehkäisyä yhteistyötahojen kanssa.
- Edistämme rikosvastuun oikeudenmukaista ja ennustettavaa toteutumista.
- Vahvistamme rikosasioiden käsittelyketjun toimivuutta.
- Ehkäisemme yhteiskunnan polarisoitumista ja edistämme hyviä väestösuhteita.
- Teemme kansainvälistä yhteistyötä rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi.
- Selkeytämme seuraamusjärjestelmää sekä kehitämme seuraamusten sisältöä uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi ja yhteiskuntaan integroitumisen edistämiseksi.

6. Suunnitelmallinen uudistuminen pohjaa ennakkointiin

- Teemme työtä hyvinvoivan ja ammattitaitoisen työyhteisön eteen.
- Mahdollistamme laadukkaan ja tehokkaan toiminnan valmentavalla johtamisella, toimivalla organisaatorakenteella ja kehittämällä toimitilaverkostoa.
- Parannamme palveluja ja tuottavuutta hyödyntämällä digitalisaatiota.
- Turvaamme taloudellisen liikkumavaran sekä huolehdimme hallinnonalan toimintaedellytyksistä ja resurssien oikeasuhtaisuudesta.
- Valmistelumme ja päätöksentekomme lähtökohtana on tietoperustaisuus.
- Vahvistamme ennakkointiosaamista.
- Tunnistamme ja edistämme työssämme kestävästä kehityksestä.

Tietoja henkilöstöstä

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	248	233	233
Työtyytyväisyysindeksi	3,8	3,8	3,8
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	3,6	6,2	6,2
Oikeusrekisterikeskus			
Henkilötyövuodet	163	163	163
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,5	7,5	7,5

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Oikeusministeriön yhteydessä toimivat viranomaiset			
Henkilötyövuodet	121	290	295
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,0	7,0	7,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 475 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) oikeusministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä demokriatipalkintoja ja rikoksantorjunnan arviointitutkimuksen palkintoja varten
- 2) ministeriön yhteydessä toimivista lautakunnista ja muista vastaavista toimielimistä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) siirtomenojen maksamiseen asianajajayhdistykselle luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetun lain (715/2011) 24 §:n 2 momentin mukaisesti.

Määräraha budjetoidaan asianajajayhdistykselle maksettavien siirtomenojen osalta suoriteperustetta vastaavalla perusteella.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	23 842	25 923	24 575
Bruttotulot	1 557	1 100	1 100
Nettomenot	22 285	24 823	23 475
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 221		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 743		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 22 775 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 700 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avoimuusrekisteri; henkilöstö- ja tietojärjestelmäkustannukset (HO 2019) (siirto momentille 21.40.01)	-100
Avustustoiminnan vaikutusten arviointi	-75
Euroopan patenttituomioistuimen jäsenmaksu (siirto momentilta 25.10.03)	200
Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentilta 25.01.21)	88
Hallitusohjelman tehokkaan toteuttamisen sekä valtioneuvoston lainvalmistelun laadun ja jatkuvuuden varmistaminen	-1 000

Harmaan talouden torjunta (HO 2019)	-141
Hyvinvointialuealoitejärjestelmän toteuttaminen	-200
Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut (siirto momentille 25.01.66)	-450
Lainvalmistelun laadun ja jatkuvuuden turvaaminen	1 000
Naisiin kohdistuvan väkivallan toimintaohjelma (siirto momentille 25.01.50)	-250
Oikeudenhoidon turvaaminen	2
OM:n ohjelmien toteuttaminen (HO 2019 kertaluonteinen)	-750
Rasismien vastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman hankkeet (siirto momentille 25.01.50)	-120
Vaalitutkimus eduskuntavaalien yhteydessä	200
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-59
Matkustussäästö	-93
Palkkausten tarkistukset	400
Yhteensä	-1 348

2023 talousarvio	23 475 000
2022 II lisätalousarvio	784 000
2022 talousarvio	24 823 000
2021 tilinpäätös	24 817 000

03. Oikeusministeriön yhteydessä toimivien viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 884 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lapsiasiavaltuutetun toimiston, tasa-arvovaltuutetun toimiston, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston, tietosuojavaltuutetun toimiston, Onnettomuustutkintakeskuksen, tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon, vanhusiasiavaltuutetun toiminnon sekä Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen

2) Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 305 §:ssä säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta. Ilmoittajansuojasääntelyn täytäntöönpanon vaikutuksia on lisäksi momentille 25.10.03 sekä valtioneuvoston kanslian, liikenne- ja viestintäministeriön, sisäministeriön, valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön pääluokkiin.

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen edun ja oikeuksien toteutumista yleisellä hallinnon, yhteiskuntapolitiikan ja lainsäädännön tasolla sekä edistää Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen hyväksymän lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 59-60/1991) toteutumista. Lapsiasiavaltuutettu raportoi YK:n lapsen oikeuksien komitealle, valtioneuvostolle ja eduskunnalle. Lapsiasiavaltuutettu tekee aloitteita ja selvityspyyntöjä havaitsemistaan puutteista. Lasten aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten lapsiasiavaltuutetun apuna toimii *lapsiasianeuvottelukunta*.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuosituksen toteutumista.

Tasa-arvovaltuutettu valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) noudattamista ja edistää aloitteiden, neuvojen ja ohjeiden avulla lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvovaltuutettu antaa tietoja tasa-arvolaista ja sen soveltamisesta sekä seuraa naisten ja miesten tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla. Tasa-arvovaltuutettu antaa ohjeita ja neuvontaa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella syrjintää epäilevälle, selvittää syrjintäkieltojen rikkomistapauksia ja pyrkii lisäämään tietoisuutta tasa-arvolakiin liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Tasa-arvovaltuutettu toimii niin, että yhteiskunnassa, työpaikoilla ja oppilaitoksissa edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa tasa-arvolaisilla tarkoitetulla tavalla.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun tehtävänä on valvoa tiedustelumenetelmien käytön lainmukaisuutta sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista tiedustelutoiminnassa siten kuin laissa tiedustelutoiminnan valvonnasta (121/2019) säädetään.

Tietosuojavaltuutetulla on yleistoimivalta henkilötietojen suojaa koskevissa asioissa. Tietosuojavaltuutetun valvonta-tehtävistä säädetään erityisesti EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus [EU] 2016/679) sekä sitä täydentävässä tietosuojalaisissa (1050/2018). Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Vanhusasiavaltuutettu edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Vanhusasiavaltuutettu seuraa ja arvioi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista sekä seuraa lainsäädäntöä ja päätöksentekoa ja arvioi niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Vanhusasiavaltuutettu tekee aloitteita ja lausuntoja sekä osallistuu yhteiskunnalliseen keskusteluun. Lisäksi vanhusasiavaltuutettu laatii ja teettää selvityksiä ja julkaisee raportteja, edistää tiedotusta ja välittää ikääntyneitä koskevaa tietoa sekä edistää yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien sekä ikääntyneitä edustavien toimijoiden välillä. Vanhusasiavaltuutettu raportoi toiminnastaan säännöllisesti valtioneuvostolle ja eduskunnalle.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään sekä muutoinkin edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Lisäksi valtuutettu toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maasta poistamista. *Yhdenvertaisuusasioiden neuvottelukunta* toimii yhdenvertaisuusvaltuutetun johdolla ja edistää viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden yhteistyötä syrjintään puuttumisessa ja yhdenvertaisuuden edistämisessä.

Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	11 156	12 299	13 284
Bruttotulot	462	400	400
Nettomenot	10 694	11 899	12 884
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 919		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 131		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Lapsiasiavaltuutetun toiminta	745
Onnettomuustutkintakeskus	1 605
Tasa-arvovaltuutetun toiminta	1 050
Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminta	475
Tietosuojavaltuutetun toiminta	4 627
Vanhusiasiavaltuutetun toiminta	500
Yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminta	2 210
Kriminaalipolitiikan instituutti	550
Palvelukeskusten maksut	1 122
Yhteensä	12 884

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-53
Ilmoittajansuojasääntelyn täytäntöönpanon vaikutukset	85
Lapsiasiavaltuutettu, lapsen oikeuksien ja edun toteutumisen turvaaminen	75
Lisäys ihmisoikeuksien raportointiin ja ongelmiin puuttumiseen (HO 2019)	50
Oikeudenhoidon turvaaminen	98
Sisäministeriön lakihankkeisiin pohjautuvat lisämenot tietosuojavaltuutetulle (EU-järjestelmiä koskevat hankkeet)	166
Tietosuojan sertifiointielinten toiminnan käynnistäminen ja tietosuojavaltuutetun toimiston resurssit puuttua henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin (kyber)	136
Tietosuojavaltuutetun lakisääteisten tehtävien turvaaminen	505
Tietosuojavaltuutetun uudet tehtävät	-60
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-18
Palkkausten tarkistukset	176
Toimistotilasäästö	-9
Yhteensä	1 151

2023 talousarvio	12 884 000
2022 II lisätalousarvio	513 000
2022 talousarvio	11 733 000
2021 tilinpäätös	10 905 000

05. Oikeusrekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 226 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon Oikeusrekisterikeskuksen oman työn kustannuksista muodostuvat ICT-palvelumaksut ja rekisterinpitoviranomaisena tehtyjen tietoluovutus päätösten nojalla annettujen massapöytäkirjojen kustannusten perusteella saadut tulot.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus toimii oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille. Käytetyimpiä rekisterejä ovat rikosrekisteri, sakkorekisteri, konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteri sekä velkajärjestelyrekisteri. Oikeusrekisterikeskus huolehtii sakkoihin, menettämisseuraamuksiin, maksuihin ja saataviin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä ja käyttää valtion puhevaltaa näissä tehtävissä. Lisäksi Oikeusrekisterikeskus huolehtii hallinnonalan tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä yhteistyössä hallinnonalan virastojen kanssa siten kuin palvelusopimuksissa on

sovittu. Oikeusrekisterikeskus toimii myös hallinnonalan IT-hankintojen hankintayksikkönä ja on oma kirjanpitoyksikkönsä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	15 103	17 838	22 505
Bruttotulot	7 419	8 050	12 279
Nettomenot	7 684	9 788	10 226
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	506		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 612		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)			-373
Harmaan talouden torjunta (HO 2019)			-50
Interoperability-hanke			164
Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta			58
Liiketoimintakieltojen välittäminen kaupparekisterien yhteenliittymään			170
Oikeudenhoidon turvaaminen			128
Oikeudenhoidon turvaaminen: Sähköisen asioinnin ja digitaalisen palvelun kehittäminen			250
Rajsa-täytäntöönpanojärjestelmän siltarahoitus			194
Sakkorangaistusten ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanojärjestelmän uudistamishanke (v. 2022 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)			-1 700
Sakkorangaistusten ja seuraamusmaksujen täytäntöönpanojärjestelmän uudistamishanke (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)			1 700
Seuraamusmaksujen määrän kasvu			-44
Sormenjälkitunnisteiden vaihtaminen kolmansien maiden rikosrekisterien välillä (ECRIS-TCN)			-146
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-19
Palkkausten tarkistukset			116
Toimistotilasäästö			-10
Yhteensä			438

2023 talousarvio	10 226 000
2022 II lisätalousarvio	330 000
2022 talousarvio	9 788 000
2021 tilinpäätös	8 792 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 013 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalaista (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

- 2) konkurssi-asiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen
- 3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen ja alaikäiselle asianosaiselle esitutkintaa varten edunvalvojan määräämisestä aiheutuneiden kulujen sekä edunvalvojan palkkioiden ja kulujen maksamiseen
- 4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen
- 5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen
- 6) oikeusapulain (257/2002) mukaisesti hoidettavien asioiden sekä talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden ja yleisen edunvalvonnan päämiehille hallintolain (434/2003) 26 §:n 3 momentin nojalla hankittavien tulkkauksen- ja käännöspalvelujen maksamiseen
- 7) oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain (378/2005) 19 §:n ja 20 §:n mukaisten korvausten sekä äitiyden vahvistamiseen liittyvien tuomioistuimen määräämistä tutkimuksesta aiheutuvien vastaavien kustannusten maksamiseen
- 8) siirtomenojen maksamiseen julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan ostopalvelujen päämiehille arvonlisäveron määrää vastaavana hyvityksenä
- 9) oikeudenkäyntikulujen maksamiseen yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisissa asioissa, joissa yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii avustajana epäillyn syrjinnän uhriksi joutuneen henkilön oikeudenkäynnissä ja on sitoutunut korvaamaan mahdolliset oikeudenkäyntikulut, jos asia hävitään
- 10) rikoslain (356/2016) 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 11 413 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 600 000 euroa.

2023 talousarvio	12 013 000
2022 talousarvio	12 013 000
2021 tilinpäätös	12 084 845

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 708 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan
- 2) hallinnonalan tietohallintohankkeisiin ja digitalisaation edistämiseen
- 3) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Määrärahasta on varattu 500 000 euroa väliaikaisiin lisävoimavaroihin tuomioistuinlaitokselle ympäristölupien käsittelyyn (RRF pilari1) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Määrärahaa saa käyttää enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat sekä muut määrärahat tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Lisäksi määrärahasta on varattu ympäristölupien käsittelyn väliaikaisiin lisävoimavaroihin, joilla edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää tukevia teollisuuden uudistuksia ja investointeja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Finlex-palvelun uudistaminen (siirto momentilta 28.70.20)	1 763
Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirrot momentille 25.01.01 ja momenteilta 25.01.03, 25.01.05, 25.10.01, 25.10.02, 25.10.03, 25.10.04, 25.20.01, 25.30.01 ja 25.40.01)	6 083
Hallinnonalan virastojen hallinnollisten asioiden asiankäsitelyjärjestelmän uudistaminen (v. 2022 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-1 100
Hallinnonalan virastojen hallinnollisten asioiden asiankäsitelyjärjestelmän uudistaminen (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	1 100
Henkilötunnuksen riittävyysratkaisu	300
Käyttö- ja kapasiteettipalvelu	2 600
Oikeudenhoidon turvaaminen: ICT-järjestelmien ylläpitokehittäminen	5 000
Oikeushallinnon käyttövaltuushallinnan kehittämishanke (v. 2022 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	-925
Oikeushallinnon käyttövaltuushallinnan kehittämishanke (v. 2023 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.20)	825
Oikeusministeriön hallinnonalan kyberturvallisuuden parantaminen: palautumiskyvykkyydet (kyber)	25
Oikeusministeriön hallinnonalan kyberturvallisuuden parantaminen: turvallisuusjohtamisen resurssointi (kyber)	225
Vaalitietojärjestelmän (VAT) uusiminen (kyber)	3 250
Yhteensä	19 146

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	26 708 000
2022 II lisätalousarvio	2 215 000
2022 talousarvio	7 562 000
2021 tilinpäätös	3 395 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 660 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Eduskuntavaalien arvonlisämenot	850
Yhteensä	850

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2023 talousarvio	50 660 000
2022 talousarvio	49 810 000
2021 tilinpäätös	48 757 302

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 12 192 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen
- 2) avustuksiin rauhantyon järjestöille ja Ihmisoikeusliitto ry:lle
- 3) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin
- 4) avustuksiin Rikosuhripäivystyksen toimintaan ja muille rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille
- 5) avustuksiin Julkisen sanan neuvostolle
- 6) avustuksiin oikeusjärjestyksen ja demokratian kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan
- 7) valtionhallinnon laitosten ja yliopistojen kanssa toteutettavista rikosentorjuntahankkeista ja rikosentorjuntahankkeiden arvioinneista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset rikosten uhrien tukipalveluja tuottaville yhteisöille (enintään)	5 425
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	4 922
Muut avustukset ja avustushankkeiden vaikutuksen arviointi (enintään)	1 845
Yhteensä	12 192

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lainsäädännöksi saamelaiskäräjälain uudistamiseksi. Esityksellä on vaikutuksia myös momentille 25.50.20 Vaalimenot otettavaan määrärahaan.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2023 tehdyt sitoumukset	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi
Vuoden 2023 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481	1 481/vuosi

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 62 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 12 445 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ihmisoikeusliitto ry	-100
Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma (siirto momentilta 25.01.01)	250
Nollalinjan toiminta	-70
Pakolaisneuvonta ry	-150
Rasismien vastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelman hankkeet (siirto momentilta 25.01.01)	120
Rauhantyon järjestöjen toiminta	-100

Rikollisuuden ehkäisy (HO 2019 kertaluonteinen)	-2 425
Rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville yhteisöille uusintarikollisuuden ehkäisyyn	-80
Saamelaiskäräjien yleishallinnon ja saamen kielen toimiston turvaaminen	180
Saamelaiskäräjälain uudistaminen	520
Saamen kielilain mukaiset avustukset	300
Palkkausten tarkistukset	29
Yhteensä	-1 526

2023 talousarvio	12 192 000
2022 II lisätalousarvio	107 000
2022 talousarvio	13 718 000
2021 tilinpäätös	14 179 066

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2023 talousarvio	19 000 000
2022 talousarvio	19 000 000
2021 tilinpäätös	15 608 750

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää oikeusministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

2023 talousarvio	450 000
------------------	---------

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Tuomioistuinten hyvä ja tehokas toiminta on edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota vaaditaan niin talouselämässä kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestämisessä. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilyttäminen sekä ristiriitojen selvittäminen tasapuolisin menettelyin ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta edellyttävät hyvin toimivaa oikeusjärjestelmää. Riippumattoman tuomioistuinlaitoksen tulee turvata, että jokainen voi yhteiskunnassa luottaa oikeuksiensa toteutumiseen.

Vaikuttavuustavoitteena on, että riita-, rikos- ja hallintolainkäyttöasiat ratkaistaan viivytyksettä, laadukkaasti ja edullisesti. Tuomioistuinten työvälineitä kehitetään käyttäjäturvallisiksi ja toimintaa tukeviksi siten, että oikeudenkäyn-

neissä voidaan mahdollisimman laajasti hyödyntää sähköisiä aineistoja. Työmenetelmät ja toimintatavat voidaan tällöin kehittää sellaisiksi, että ne tukevat asioiden käsittelyn joutuisuutta ja laatua.

Oikeusasteiden roolien ja tehtävien tulee olla selkeitä. Oikeudenkäynnin painopisteen tulee olla ensimmäisessä asteessa. Laadukkaasti toimiva ensimmäinen oikeusaste lisää luottamusta ja vähentää tarvetta muutoksenhakuun. Ylimpien oikeusasteiden toiminta painottuu ennakkoratkaisuihin.

Vaikuttavuustavoitteena on, että perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat asioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädetty kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännössään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälistä ihmisoikeussopimusta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut ohjaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla ja käsittelyajoilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuisa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus.

Koronavirus covid-19 on vaikuttanut tuomioistuinten toimintaan voimakkaasti. Asioiden käsittely ruuhkautui koronaviruspandemian vuoksi merkittävästi erityisesti kärjäoikeuksissa, joissa valtaosa asioista käsitellään suullisissa istunnoissa. Vireillä olevien asioiden määrä kasvoi pandemian aikana, koska toimenpiteet viruksen leviämisen estämiseksi ja terveysturvallisuuden varmistamiseksi rajoitti suullisten istuntojen järjestämistä.

Oikeusavun ja talous- ja velkaneuvonnan tavoitteena on, että jokainen saa tarpeellisen avun oikeudelliseen ja velkaantumiseen liittyvään ongelmaansa, vaikka hänen taloudellinen asemansa olisi heikko. Taloustilanteen yleinen heikkeneminen lisää talous- ja velkaneuvonnan palvelun tarvetta.

Yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että asiakkaiden edut ja oikeudet tulevat valvotuiksi, vaikka hän ei itse siihen kykenisi toimintakyvyn rajoitusten vuoksi.

Kuluttajariitalautakunta ennaltaehkäisee, sovittelee ja ratkaisee lautakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita puolueettomasti, asiantuntevasti ja taloudellisesti.

Oikeusavun, talous- ja velkaneuvonnan ja yleisen edunvalvonnan vaikuttavuustavoitteet

— Ylivelkaantumista ehkäistään eri viranomaisten yhteistyöllä. Parannetaan kansalaisten avunsaantia henkilökohtaisen talouden hallinnassa ja ehkäistään kansalaisten velkaongelmien muodostumista. Talous- ja velkaneuvonnan yhteyteen perustettu talousosaamisen toiminto edistää kansalaisten talousosaamista ja koordinoi talousosaamisen toimijoiden työtä. Talousosaamisen vahvistamiseksi jatketaan ennakoivan talousneuvonnan toteuttamista yhteistyössä talous- ja velkaneuvonnan, ulosoton, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden viranomaisten toimintaa.

— Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Oikeusavun asianajoprosessin toimivuutta kehitetään yhtenäistämällä toimintatapoja. Yleisen edunvalvonnan riskienhallintaa ja laatumittaristoa kehitetään edelleen.

— Oikeudellinen ongelma ratkaistaan mahdollisemman varhaisessa vaiheessa. Edistetään sovittelupalvelujen käyttöä oikeusaputoimistoissa.

— Sähköinen asiointi ja muut neuvontapalvelut ovat asiakaslähtöisiä. Asiakkaalle tarjotaan palvelua eri kanavien kautta asiakkaan tarpeet huomioiden ja asiointia ohjaten.

Tietoja henkilöstöstä

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Tuomioistuinlaitos			
Henkilöstömäärä, htv	3 441	3 417	3 448
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,3	6,5	6,5
Oikeusapu- ja edunvalvontapiirit			
Henkilöstömäärä, htv	1 188	1 210	1 216
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,7	9,0	9,0
Kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	34	30	34
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,5	6,0	6,0

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 095 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tehtävänä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita sekä antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä.

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Ratkaistut asiat, kpl	1 855	2 050	2 050
— annetut asiaratkaisut valitusasioissa	115	120	120
— julkaistut ratkaisut	93	100	100
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	5,0	5,5	5,5
— valituslupa-asiat	4,0	4,0	4,0
— asiaratkaisut	15,3	17,0	17,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/asia)	4 466	4 500	4 500
— tuottavuus (asia/htv)	26	26	26

Korkeimman oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 320 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	8 715	8 979	9 102
Bruttotulot	5	10	7
Nettomenot	8 710	8 969	9 095
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 558		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 818		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)			-20
Oikeudenhoidon turvaaminen			73
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-22
Matkustussäästö			-13
Palkkausten tarkistukset			135
Toimistotilasäästö			-19
Yhteensä			134

2023 talousarvio	9 095 000
2022 II lisätalousarvio	110 000
2022 talousarvio	8 961 000
2021 tilinpäätös	8 970 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 782 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintopäätöksistä tehdyt valitukset ylimpänä oikeusasteena. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintolainkäyttöä. Muutoksenhaku hallinto-oikeuksien päätöksiin edellyttää säännön mukaan valituslupaa. Korkein hallinto-oikeus myös valvoo hallintotuomioistuinten lainkäyttöä.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista lähes 90 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston päätöksistä tehdyt valitukset. Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuvista asioista suurimpia asiaryhmiä ovat ulkomaalaisasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, rakentaminen ja ympäristö, verotus, valtio-oikeus ja yleishallinto sekä taloudellinen toiminta kuten kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua hakevien määrä kasvoi huomattavasti. Turvapaikka- ja muiden ulkomaalaisasioiden määrän arvioidaan edelleen pysyvän vuoden 2015 tasoa selvästi korkeampana.

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Ratkaistut asiat, kpl	5 081	4 000	4 700
— Ulkomaalaisasiat	2 037	1 500	2 000
— Muut asiat	3 044	2 500	2 700
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	8,1	7,0	7,0
— Ulkomaalaisasiat	7,4	6,0	6,0
— Muut asiat	8,5	8,0	8,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 482	2 500	2 500
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	41	43	43

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 900 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	13 511	13 072	14 794
Bruttotulot	12	20	12
Nettomenot	13 499	13 052	14 782
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 248		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 229		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-34
Oikeudenhoidon turvaaminen	73
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	-200
Toimitilojen peruskorjaus ja tilatehokkuuden parantaminen	650
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	83
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen (maahanmuuttokokonaisuus)	1 000
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-26
Matkustussäästö	-11
Palkkausten tarkistukset	214
Toimistotilasäästö	-19
Yhteensä	1 730

2023 talousarvio	14 782 000
2022 II lisätalousarvio	1 154 000
2022 talousarvio	13 052 000
2021 tilinpäätös	13 481 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 292 939 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Tuomioistuinviraston menoihin.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallinto-
viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittäviä maksuja eikä menoina näistä johtuvia poistoja.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen lähestymiskieltoon liittyvän lainsäädännön uudistamiseksi, jolla parannetaan lähestymiskiellon tehokkuutta ja uhrin turvallisuutta. Sääntelyn täytäntöönpanon vaikutuksia on lisäksi momentille 12.25.10, 25.10.04, 25.30.01 ja 25.40.01 sekä sisäministeriön pääluokkaan.

Tuomioistuinvirasto tukee ja ohjaa tuomioistuinlaitosta siten, että tuomioistuinlaitoksen toiminta on vaikuttavaa ja oikeusturva toteutuu tehokkaasti.

Tuomioistuimet ratkaisevat niiden käsiteltäväksi tulleet asiat ja siten tuottavat oikeusturvaa. Tuomioistuinten toimintaa kuvaavat keskeiset indikaattorit on kuvattu oheisessa tunnuslukutaulukossa.

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	7 816	8 220	8 300
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,4	6,5	6,4
Taloudellisuus (€/työmäärä)	2 120	1 874	1 850
Tuottavuus (työmäärä/htv)	42	42	44
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	554 652	580 000	560 000
— Rikosasiat	55 695	60 300	58 000
— Laajat riita-asiat	8 559	8 800	8 700
— Summaariset asiat	417 951	420 000	405 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	5,8	6,0	5,5
— Laajat riita-asiat	9,7	10,0	9,5
— Summaariset asiat	2,6	2,6	2,6
— Velkajärjestelyasiat	5,8	5,8	5,8
Taloudellisuus (€/työmäärä)	647	650	650
Tuottavuus (työmäärä/htv)	117	115	115

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	17 894	17 435	19 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,6	9,7	9,5
Taloudellisuus (€/työmäärä)	1 565	1 530	1 500
Tuottavuus (työmäärä/htv)	51	50	53
Vakuutus oikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	3 757	4 500	4 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	12,2	11,0	11,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 349	1 840	1 800
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	33	40	40
Markkinaoikeus			
Ratkaistut asiat, kpl	510	580	600
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,9	8,5	8,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	6 521	5 534	5 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	13	15	16
Työtuomioistuin			
Ratkaistut asiat, kpl	116	120	120
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	14,3	12,0	11,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	10 216	8 937	9 000
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	12	13	14

Tuomioistuinten suoritteista tuomioistuinmaksulain (1455/2015), oikeusministeriön asetuksen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista ja oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän 43,64 milj. euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	290 028	282 327	293 639
Bruttotulot	799	1 000	700
Nettomenot	289 229	281 327	292 939
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	25 844		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	32 707		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yleiset tuomioistuimet	201 790
Hallintotuomioistuimet	62 905
Tuomioistuinvirasto	6 500
Tietohallinto- ja muut menot	21 744
Yhteensä	292 939

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Euroopan patenttituomioistuimen jäsenmaksu (siirto momentille 25.01.01)	-200
Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-1 846
Hallinto-oikeuksien ympäristö-, maankäyttö- ja rakennusasioiden käsittelyaikojen lyhentäminen	3 000
Hyvinvointialueiden vaikutus tuomioistuimiin	2 500
Ilmoittajansuojasääntelyn täytäntöönpanon vaikutukset	70
Istuntosalivarustelu (HO 2019)	200
Kuopion oikeustalon liitännäiskustannukset	860
Lähestymiskiellon tehostaminen	227
Näytön keskittäminen käräjäoikeuksiin (HO 2019)	1 000
Näytön keskittäminen käräjäoikeuksiin (TA 2022)	-2 740
Näytön keskittämisen videotallennusjärjestelmän vaativat lisäkustannukset	530
Oikeudenhoidon turvaaminen	2 148
Oikeustalohankkeiden suunnittelumenot hankkeiden keskeyttämisen vuoksi	266
Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus	348
Sähkön tehoreserviä koskeva muutoksenhaku	46
Tahdosta riippumattoman lääkityksen oikeussuojakeinot psykiatrisessa hoidossa	405
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen	-371
Turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistäminen (maahanmuuttokokonaisuus)	2 500
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-598
Matkustussäästö	-450
Palkkausten tarkistukset	4 111
Toimistotilasäästö	-394
Yhteensä	11 612

2023 talousarvio	292 939 000
2022 II lisätalousarvio	9 675 000
2022 talousarvio	281 327 000
2021 tilinpäätös	296 092 000

04. Oikeusapu- ja edunvalvontapiirien ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 84 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetussa laissa (477/2016) ja talous- ja velkaneuvonnasta annetussa laissa (813/2017) tarkoitettujen oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden ja talous- ja velkaneuvontapalveluiden ostamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kuluttajariitalautakunnasta annetussa laissa (8/2007) tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettuja yleisen edunvalvonnan päämiehen varoista perittäviä palkkioita ja korvauksia.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Oikeusaputoimistoihin arvioidaan saapuvan 48 000 asiaa (41 681 asiaa v. 2021 ja arvio 47 400 asiaa v. 2022). Oikeusaputoimistojen jonotusajan tavoite on keskimäärin 11 päivää v. 2023 (13 päivää v. 2021 ja 11 päivää v. 2022). Oikeusaputoimistoihin v. 2021 saapuneista asioista 86 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita ja 14 % rikosasioita.

Yleisen edunvalvonnan palveluja ostetaan kunnilta ja yksityiseltä palveluntuottajalta silloin, kun se on tarpeen palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Ostopalvelun osuus on noin 10 % v. 2023.

Kuluttajariitalautakuntaan arvioidaan saapuvan 6 900 asiaa (5 694 asiaa v. 2021 ja arvio 6 900 asiaa v. 2022).

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusapu- ja edunvalvontapiireille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023:

Oikeusapu ja talous- ja velkaneuvonta

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Oikeusapu			
Käsitellyt asiat, kpl	43 957	47 500	48 000
Chat ja oikeusapuohjaus, kpl	11 467	12 300	13 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	23 975	24 000	24 500
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	151	153	153
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	382	400	400
Talous- ja velkaneuvonta			
Käsitellyt asiat, kpl	22 144	36 000	37 000
Taloudellisuus (euroa/asia)	229	329	300
Tuottavuus (asia/htv)	238	181	190

Yleinen edunvalvonta

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Yleinen edunvalvonta			
Päämiesten määrä, kpl	43 165	44 400	45 300
— edunvalvontatoimisto	39 025	40 300	41 200
— edunvalvonta ostopalveluna	4 140	4 100	4 100
Taloudellisuus (bruttomeno/päämies)	784	810	810
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	66	66	66

Kuluttajariitalautakunta

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Kuluttajariitalautakunta			
Käsitellyt valitukset, kpl	6 672	6 500	6 500
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	391	330	330
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	194	200	200
Kokonaiskäsitelyaika, kk	13,9	13,0	12,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2021 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	83 280	87 244	88 350
Bruttotulot	3 712	3 900	3 900
Nettomenot	79 568	83 344	84 450
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 753		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	18 699		

Oikeusavun palkkioista säädetään valtioneuvoston asetuksessa oikeusavun palkkioperusteista (290/2008).

Valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain (477/2016) mukaisesti perittävinä palkkioina arvioidaan kertyvän noin 30 144 000 euroa momentille 12.25.15.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-581
Koronaviruspandemiasta aiheutunut maksutulojen väheneminen	-500
Kuluttajariitalautakunnan asiamäärän kasvu	260
Lähestymiskiellon tehostaminen	30
Oikeudenhoidon turvaaminen	736
Oikeusaputoimistojen htv-sidonnainen lisämäärärahatarve (maahanmuuttokokonaisuus)	240
Oikeustalohankkeiden suunnittelumenot hankkeiden keskeyttämisen vuoksi	40
Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus	225
Tahdosta riippumattoman lääkityksen oikeussuojakeinot psykiatrisessa hoidossa	33
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-179
Matkustussäästö	-283
Palkkausten tarkistukset	1 211
Toimistotilasäästö	-126
Yhteensä	1 106

2023 talousarvio	84 450 000
2022 II lisätalousarvio	1 082 000
2022 talousarvio	83 344 000
2021 tilinpäätös	83 514 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 76 770 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen

4) konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin sekä julkisselvityksestä aiheutuvien muiden konkurssimenettelyn menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusapu	68 170
Yksityishenkilön velkajärjestely	1 700
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	4 900
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot sekä julkisselvityksestä aiheutuvat muut konkurssimenettelyn menot (enintään)	2 000
Yhteensä	76 770

Vuonna 2021 yksityiset oikeusavustajat hoitivat 37 181¹⁾ oikeusapuasiaa. Oikeusapulain mukaiset yksityisten avustajien korvaukset olivat noin 73,5 milj. euroa v. 2021. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 1,1 milj. euroa v. 2021. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 5,7 milj. euroa v. 2021. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot ja muut julkisselvityksmenot olivat yhteensä noin 1,8 milj. euroa v. 2021.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menoarviomuutos	-10 000
Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus	415
Yksityisten avustajien palkkioiden kasvu (maahanmuuttokokonaisuus)	420
Yhteensä	-9 165

2023 talousarvio	76 770 000
2022 II lisätalousarvio	728 000
2022 talousarvio	85 935 000
2021 tilinpäätös	82 078 618

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Oikeusministeriö asettaa Ulosottolaitokselle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ja toiminnalliset tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi keskeisimmät toimenpiteet vuodelle 2023:

— Korkealaatuinen oikeusturva on kaikkien saatavilla. Oikeusturva paranee, kun työmenetelmiä yhtenäistetään. Henkilöstön ammattitaito syvenee, kun erikoistuminen ja keskittyminen rajatumpiin tehtäväkokonaisuuksiin on mahdollista.

— Palvelut ovat asiakaslähtöisiä. Sähköistä asiointia ja palveluja kehitetään seurannan kautta tulleet asiakaspalautteet huomioiden.

— Yhteiskunnassa on hyvä maksumoraali ja luottoyhteiskunta on toimiva. Huolehditaan perinnän tuloksellisuuden säilymisestä ja etupainotteisuudesta. Johtamisessa hyödynnetään tilastointia ja raportointia ja esimiestyö tukee toiminnan laatua ja tuloksellisuutta.

— Taloudellisten väärinkäytösten tekemis- ja hyötymismahdollisuudet ovat vähentyneet ja rikosvastuu toteutuu oikeudenmukaisesti. Ne velalliset, joiden taloudellisen tilanteen selvittäminen edellyttää laajempia selvittelytoimia, tunnistetaan ja tutkitaan ulosoton erityistäytäntöönpanomenettelyssä.

¹⁾ Tilastoitu yhtenä asiana. Yhden asian käsittely voi sisältää useamman käsittelyn esim. käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa.

— Ylivelkatilanteiden ennaltaehkäisy ja niiden aiheuttamien haittojen vähentäminen. Ennakoivan talousneuvonnan tuottama sidosryhmäkoulutus ja -yhteistyö vakiinnutetaan. Sidoryhmäämmattilaisia koulutetaan koko maassa.

Organisaatorakenne mahdollistaa tehokkaan toiminnan. Ulosottolaitoksen käytäntöjä ja toimintakulttuuria yhtenäistetään. Toiminnan kehittämisessä huomioidaan ulosoton laatuhankkeen tulokset.

Käsittelyketjut ja -menettelyt määräytyvät asian laadun ja vaativuuden mukaan. Vaativaa perintää tehostetaan ja yrittäjäperintään erikoistumista edistetään laajassa täytäntöönpanossa. Perustäytäntöönpanossa asioiden käsittely tehostuu vakiinnuttamalla työmenetelmiä.

Konkurssiasiamiehen toimisto toteuttaa konkurssien ja yrityssaneerausten asianhallintajärjestelmän (Kosti) kokonaisuudistusta yhteistyössä Oikeusrekisterikeskuksen ja valitun toimittajayhtiön kanssa. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa valvontatyötä ja yhteydenpitoa asianosaisten kanssa. Järjestelmä on tarkoitus ottaa tuotantoon vaiheittain vuoden 2022 aikana ja jatkaa sen kehittämistä vuonna 2023. Velallisen toiminnan erityistarkastuksia ja julkisselvityksiä kohdennetaan erityisesti tapauksiin, joissa talousrikosepäilyt liittyvät laajoihin ja monimutkaisiin yrityskokonaisuuksiin. Hyvän pesänhoitotavan kehittäminen turvaa menettelyn asianosaisten oikeuksien toteutumista.

Tietoja henkilöstöstä

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Ulosottolaitos			
Henkilötyövuodet	1 086	1 155	1 180
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,3	9,5	9,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,3	3,3	3,4
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	13	12	10
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	12,3	10,0	8,0
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,3	3,4

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 110 201 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei oteta tuloina huomioon ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) ja ulosottomaksuista annetun asetuksen (35/1995) mukaisia tuloja, ulosottokaaren (705/2007) mukaisia valtiolle tilitettäviä vähäisiä ulosottovaroja eikä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilitettäviä velkojen menettämiä jako-osuuksia.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan saapuvan vireille 3,2 milj. asiaa (2,8 milj. asiaa v. 2021). Keskimääräisen käsittelyajan arvioidaan olevan 8,0 kuukautta (9,1 kuukautta v. 2021). Ulosoton perintätuloksen arvioidaan olevan 1 100 milj. euroa (1 203 milj. euroa v. 2021). Ulosotossa arvioidaan käsiteltävän 585 000 velallisen asiaa (560 288 velallista v. 2021).

Konkurssien määrän arvioidaan kasvavan edelleen verrattuna vuoteen 2021, jolloin hakemusten määrä lisääntyi 15,8 % ja aloitettujen konkurssimenettelyjen määrä 3,0 %. Konkurssiasiamiehen valvonnassa oli 31.12.2021 yhteensä 2 981 vireillä olevaa konkurssimenettelyä, joista 535 oli julkisselvityksessä. Yrityssaneeraushakemusten ja aloitettujen saneerausmenettelyjen määrien arvioidaan myös kasvavan verrattuna vuoteen 2021, jolloin hakemusten määrä väheni 1,5 % ja aloitettujen saneerausmenettelyjen määrä kasvoi 1,4 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut Ulosottolaitoksen ja konkurssiasiamiehen toimiston toiminnalle vuodelle 2023 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 793	3 100	3 200
Peritty (milj. euroa)	1 203	1 080	1 100
Perityn euron kustannukset (euroa)	0,09	0,10	0,10
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	43	42	44
Rahamääristä, %	44	38	40
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	9,1	8,4	8,0
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	37	34	34
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	2 569	2 670	2 823
Erikoisperinnästä tilitetty suoraan velkojille (milj. euroa)	30	25	25
Erikoisperinnän selvitettyäksi ottamat velalliset	313	300	300
Ratkaistujen ulosottokantelujen määrä	55	60	60
Ulosottokantelujen käsittelyaika, kk	8,3	7,0	6,0
Konkurssipesien erityistarkastuksia ja hallinnon tarkastuksia	94	110	120
Aloitetaan konkurssipesien julkisselvityksiä	46	50	60

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 82 milj. euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 76 % Ulosottolaitoksen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	106 745	107 216	110 451
Bruttotulot	313	250	250
Nettomenot	106 432	106 966	110 201
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	21 702		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	27 011		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-1 718
Harmaan talouden torjunta (HO 2019)	-145
Luottotietolain uudistaminen	320
Oikeudenhoidon turvaaminen	801
Oikeustalohankkeiden suunnittelumenot hankkeiden keskeyttämisen vuoksi	50
Ulosottoverkon säilyttäminen nykyisellään (HO 2019)	400
URA ICT tuottavuushyötyä vastaava määrärahavähennys	-500
Velallisen ja velkojan edun ja oikeusturvan toteutumisen turvaaminen	3 000

JTS-miljardin tuottavuussäästö	-263
Matkustussäästö	-166
Palkkausten tarkistukset	1 614
Toimistotilasäästö	-158
Yhteensä	3 235

2023 talousarvio	110 201 000
2022 II lisätalousarvio	1 985 000
2022 talousarvio	106 966 000
2021 tilinpäätös	111 741 000

95. Ulosoton säilytettävänä olevien varojen korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulosoton virkavaraintilillä säilytettävänä olevien varojen korkomenojen maksamiseen.

2023 talousarvio	260 000
2022 talousarvio	260 000
2021 tilinpäätös	346 748

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat seuraavat:

Syyttäjälaitos on oikeusvaltiossa keskeinen kansalaisten oikeusturvan toteuttaja ja arvostettu sekä luotettu toimija, joka vaikuttaa rikoksille kielteisen yleisen mielipiteen muodostumiseen. Oikeusturva toteutuu käytännössä, rikosvastuu toteutuu tehokkaasti sekä rikollisuus ja sen haitat vähenevät ja turvallisuus ja sen tunne lisääntyvät.

Asianosaisen kannalta keskeisiä, mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja alueelliset erot syyteharkinta-ajoissa.

Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyötä, syyttäjien osaamista ja erikoistumista sekä käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Rikosasioiden käsittelytapojen uudistamisella pyritään nopeampaan ja yhdenmukaisempaan käsittelyyn, missä otetaan huomioon myös kestävä kehityksen edistäminen. Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten sähköinen asiankäsittelyjärjestelmä AI-PA otetaan käyttöön rikosasioiden käsittelyä varten v. 2023.

Paikallissyöttäjille saapui v. 2021 yhteensä 89 256 asiaa. Ratkaistuja asioita oli 89 001 kappaletta. Lisäksi ratkaistiin 34 306 summaarista sakkoasiaa. Poliisin tutkintaresurssien lisääntymisen vuoksi Syyttäjälaitokselle saapuvien asioiden kokonaismäärään on odotettavissa kasvua. Saapuvien asioiden kokonaismäärässä esiintyy kausittaista vaihtelua, mikä johtuu mm. poliisin tutkintaresurssissa tapahtuvista muutoksista. Saapuvien asioiden vaativuuden ja ns. painotetun työmäärän arvioidaan edelleen kasvavan rikosasioiden oikeudellisten kysymysten monimutkaistumisen, rikollisuuden kansainvälistymisen ja digitalisoitumisen (kyberrikollisuus) myötä.

Tietoja henkilöstöstä

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	557	580	596
— joista syyttäjiä ¹⁾	409	430	446
— joista paikallissyöttäjät	390	409	424
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,5	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,7	7,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjän toimiston neuvotteleva virkamies, ylitarkastajat ja lakimies.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 56 618 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan annetussa laissa (66/2021) tarkoitettujen valtuutettujen Euroopan syyttäjien EPPO-palkan sivukulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut Syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2023 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,2	2,0	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	4 707	3 000	2 500
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	1186	900	800
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, koko henkilöstö ¹⁾)	885	916	919
— ratkaistut asiat (painotettu työmäärä/htv, syyttäjät)	1 211	1 235	1 235
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	111	110	105

¹⁾ Painotetussa työmäärässä on otettu huomioon se, että tietyt juttutyypit ovat toisia työläämmät ja sitovat enemmän resursseja. Painotettu työmäärä lasketaan ratkaistuista jutuista, joiden aiheuttama työmäärä arvioidaan rikosnimikkeidensä perusteella keskimääräisen työmäärän mukaan. Painotettuun työmäärään vaikuttavat myös vähintään viisi istuntopäivää kestäneet käräjäoikeuskäsittelyt.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	52 045	55 330	56 818
Bruttotulot	284	200	200
Nettomenot	51 761	55 130	56 618

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 406		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 965		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)			-270
Lähestymiskiellon tehostaminen			40
Oikeudenhoidon turvaaminen			334
Oikeustalohankkeiden suunnittelumenot hankkeiden keskeyttämisen vuoksi			44
Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus			886
JTS-miljardin tuottavuussäästö			-119
Matkustussäästö			-177
Palkkausten tarkistukset			829
Toimistotilasäästö			-79
Yhteensä			1 488

2023 talousarvio	56 618 000
2022 II lisätalousarvio	1 167 000
2022 talousarvio	55 130 000
2021 tilinpäätös	57 320 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Rikosseuraamuslaitoksen vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on valmentaa rangaistusta suorittavia rikoksettomaan elämään tukeutuen yhteiskunnan yleisiin palvelujärjestelmiin. Tavoitteena on oikeusturvan ja yhdenvertaisten käytäntöjen varmistaminen sekä suunnitelmallisen ja asteittaisen vapauttamisen lisääminen.

Vankien määrä pysyi v. 2021 edelleen ennakoitua matalampana. Vapaudesta saapuneiden vankien määrä laski noin neljänneksellä. Syynä näihin olivat koronapandemian vuoksi tehdyt lyhyiden vankeusrangaistusten ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanon aloittamisen rajoitukset. Vuonna 2022 ja 2023 vankiluvun ennakoidaan palaavan koronaa edeltäneelle nousevalle suunnalle, mitä vahvistaa täytäntöönpanon rajoitusten takia siirtyneiden vankeusrangaistusten täytäntöönpano. Pidemmällä aikajänteellä vankiluvun ennakoidaan nousevan siten, että v. 2023 vankeja olisi n. 3500. Myös yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien määrä ennakoidaan hieman nousevan v. 2023.

Toiminnan laajuus

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Vankeja keskimäärin	2 809	3 100	3 100
Vapaudesta vankilaan tulleet	4 294	6 000	6 000
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa keskimäärin	3 174	3 220	3 400

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 arvio
Täytäntöön pantaviksi tulleet yhdyskuntaseuraamukset	3 665	3 700	4 000
Seuraamuksiin liittyvät pyydytetyt asiantuntijalausunnat	7 222	7 150	7 200

Tavoitteena on vähentää vapautumista suoraan suljetuista vankiloista ja lisätä avolaitossijoituksia. Valvotussa koepäädessä arvioidaan v. 2023 olevan päivittäin keskimäärin 250 vankia. Vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen yhteistyötä lisätään ehdonalaisesti vapautuvien kohdalla. Vakavaan väkivaltaan syyllistyneiden kohdalla arvioidaan uusimisriski ennen vapautumista ja samalla suunnitellaan riittävät tukitoimet ehdonalaiseen vapauteen.

Vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä henkilökunnan ja rangaistusta suorittavien välistä vuorovaikutusta lisätään. Laajennetaan ja vakiinnutetaan sosiaalihuolto-, mielenterveys-, päihde- sekä työvoima- ja koulutuspalvelujen kanssa tehtävän yhteistyön aloittaminen jo seuraamuksen aloitusvaiheeseen viranomaispalvelujen yhteensovittamiseksi. Käynnistetään yhteistyö hyvinvointialueiden kanssa sote-palvelujen osalta ja tarkennetaan yhteistyötä kuntien kanssa koulutuksen ja työvoimapalvelujen osalta. Lisätään yhteistyötä oppilaitosten kanssa, jotta vangit ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaat voivat täyttää oppivelvollisuutensa seuraamuksen aikana. Yhteistyötä Vankiterveydenhuollon kanssa tehdään vankien mielenterveyden hoitojatkumoiden turvaamisessa, väkivaltaan riskiarvioinnissa sekä työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja työkyvyn tuen palveluihin ohjaamisessa.

Sakko- ja lyhytaikaisvankien sijoittamista ulkopuoliseen kuntoutukseen jatketaan. Rikosseuraamuslaitoksessa tehtävän väkivaltatyön osaamista sekä seksuaali- ja väkivaltarikoksiin syyllistyneiden rikosseuraamusasiakkaiden kuntouttavaa toimintaa lisätään. Selkeytetään Rikosseuraamuslaitoksessa tehtävän sosiaalityön asemaa yhteiskunnan palvelukokonaisuudessa ja kehitetään Rikosseuraamuslaitoksen sosiaalityötä, sen näkyvyyttä sekä yhteyttä hyvinvointialueiden sosiaalityön kehittämiseen. Nuorille vangeille ja naisvangeille kohdennettuja palveluita ja tukitoimia kehitetään uusilla heille suunnatuilla osastoilla.

Rikosseuraamusasiakkaiden yhdenvertaisen ja lainmukaisen kohtelun toteutumista parannetaan tehostamalla Rikosseuraamuslaitoksen normiohjausta ja lisäämällä henkilökunnan koulutusta. Tavoitteen toteutumista edistetään myös säännöllisellä tarkastustoiminnalla ja yksiköiden omavalvontamenetelmällä. Jatketaan rikosseuraamusasiakkaiden sähköisen asioinnin ja sähköisten palveluiden kehittämistä. Henkilöstön työturvallisuutta parannetaan maalittamista ehkäisemällä ja yksintyöskentelyyn liittyviä riskejä vähentämällä. Tavoitteena on lisätä täytäntöönpanon turvallisuutta ja ehkäistä järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia vankiloissa. Vahvistetaan järjestäytyneestä rikollisuudesta irtautumisen tukitoimenpiteitä yhteistyössä poliisiviranomaisten kanssa ja kehitetään palveluohjausta yhteiskunnan normaalipalvelujen piiriin. Kehitetään toimintoja, joilla voidaan tunnistaa rikosseuraamusasiakkaiden radikalisoituminen sekä kohdentaa toimia tällaisiin henkilöihin.

Seurataan Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistuksen tavoitteiden toteutumista ja aloitetaan rikosseuraamuskeskusten organisaation ja johtamisen uudistaminen. Jatketaan tuottavuutta parantavien työ- ja toimintaprosessien sekä toimitilaverkoston kehittämistä ja suunnittelua. Virka- ja tehtävärakenteen muutoksia jatketaan strategisen henkilöstösuunnitelman pohjalta. Tehtävien sisältöjen ja osaamisen kehittämisessä painotetaan strategisia ydintehtäviä. Vuonna 2022 käyttöön otettua asiakastietojärjestelmää (Roti) jatkokehitetään.

Tietoja henkilöstöstä

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	2 569	2 626	2 565
VMBaro johtajuusindeksi	3,19	3,35	3,40
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	15,5	13,9	13,7

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 246 282 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää myös Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen vangeille vankeuslain (767/2005) 7 luvun 5 §:n ja 9 luvun 6 §:n mukaisesti.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vankeuslain ja tutkintavankeuslain tupakointia koskevien säännösten muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 165/2020 vp) täydentämisestä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tupakointi suljettujen vankiloiden sisätiloissa kiellettäisiin kokonaan tupakansavusta tupakoimattomille vangeille ja vankilatyöntekijöille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Hallituksen esitykseen liittyy määräraha vaikutus myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vankiterveydenhuoltoon.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2023 alustavasti seuraavat tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2021 toteutuma	2022 arvio	2023 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosturvallisuusindeksi ¹⁾	118	110	100
Vankeusvangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	46	45	47
— Naiset	55	55	56
— Miehet	45	45	46
Vankeusvangeista toimintaan osallistumattomia keskimäärin, %	19	20	17
— Naiset	10	12	9
— Miehet	20	21	18
Valvotun koevapauden kautta vapautuneet, % vapautuneista	25	24	30
— Naiset	34	34	35
— Miehet	24	23	28
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % päätyneistä	81	80	82
— Naiset	75	76	78
— Miehet	82	81	83
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % päätyneistä	86	84	84
— Naiset	89	88	88
— Miehet	85	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,3	1,4	1,4
Yhdyskuntaseuraamuksia täytäntöönpanossa, keskimäärin päivässä/htv	11,8	11,9	12,6
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto)/vanki	72 530	68 530	65 100
Toimintamenot (netto)/yhdyskuntaseuraamusta suorittava	7 760	7 650	7 250

¹⁾ Vuosien 2011—2014 keskiarvo muodostaa indeksin arvon 100. Indeksien noustessa turvallisuustaso laskee.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Bruttomenot	230 877	239 501	251 782
Bruttotulot	8 822	5 850	5 500
Nettomenot	222 055	233 651	246 282
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 512		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	25 236		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 243 492 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 2 790 000 euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	4 520	3 170	3 000
— muut tuotot	878	1 000	600
Tuotot yhteensä	5 398	4 170	3 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	11 329	8 670	9 270
— osuus yhteiskustannuksista	8 008	9 140	8 220
Kustannukset yhteensä	19 337	17 810	17 490
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-13 939	-13 640	-13 890
Kustannusvastaavuus, %	28	23	21

¹⁾ Sisältää työtoiminnan ja laitosten myymälöiden kustannusvastaavuuslaskelmat. Vuodesta 2022 lukien sisältää vain työtoiminnan kustannusvastaavuuslaskelman.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Hallinnonalan IT-palveluiden keskittäminen (siirto momentille 25.01.21)	-1 276
Hoitotakuun tiukentuminen	300
Lyhytaikaisvankien ulkopuolisen päihdekuntoutukseen sijoittaminen	3 000
Lähestymiskiellon tehostaminen	171
Oikeudenhoidon turvaaminen: toimitilavuokrien indeksikorotukset	1 339
Oikeudenhoidon turvaaminen: Valtorin palvelumaksujen kasvu	1 018
Pohjois-Suomen uudet vankilat	6 600
Tupakoinnin kieltäminen suljettujen vankiloiden sisätiloissa	2 650
Vankiloiden turvatekniikan uusiminen	-2 900
JTS-miljardin tuottavuussäästö	-453

Matkustussäästö	-547
Palkkausten tarkistukset	2 865
Toimistotilasäästö	-136
Yhteensä	12 631

2023 talousarvio	246 282 000
2022 II lisätalousarvio	5 102 000
2022 talousarvio	233 651 000
2021 tilinpäätös	248 064 000

74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa.

Määrärahaa saa käyttää valtion, kunnan ja yleishyödyllisten yhteisöjen omistuksessa olevien rakennusten ja ympäristöjen rakentamis-, korjaus- ja hoitotöihin sekä kansallisomaisuuden ylläpitämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin. Kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Työkohteissa tehtävää työtä voidaan myös opinnollistaa. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Avolaitosmäärärahalla kyetään työllistämään vankeja ja kunnostamaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Työkohteet ovat mm. Suomenlinnan hoitokunnan, Metsähallituksen, Museoviraston, Senaatti-kiinteistöjen sekä kuntien kohteissa. Tavoitteena on työllistää avolaitosvankeja.

2023 talousarvio	4 700 000
2022 talousarvio	4 700 000
2021 tilinpäätös	4 700 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 651 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta, vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä sekä äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ja saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Eduskuntavaalit 2023	17 070
Saamelaiskäräjävaalit 2023	865
Presidentinvaalit 2024	3 000
Vaalitietojärjestelmän menot	4 600
Muut vaalimenot	116
Yhteensä	25 651

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 14 076 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 11 575 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aluevaalit 2022	-11 870
Eduskuntavaalit 2023	16 770
Muut vaalimenot	-8
Presidentinvaalit 2024	3 000
Saamelaiskäräjävaalit 2023	615
Vaalitietojärjestelmän menot	330
Yhteensä	8 837

2023 talousarvio	25 651 000
2022 II lisätalousarvio	-350 000
2022 talousarvio	16 814 000
2021 tilinpäätös	16 981 073

25. Oikeusministeriön hallinnonala*10. Tuomioistuintulot*

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 44 860 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon myyntisaamisten poistot.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinmaksulakiin (1455/2015), oikeusministeriön asetukseen eräistä tuomioistuinten hakemusmaksuista sekä oikeusministeriön asetukseen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	39 969	44 790	44 750
— muut tuotot	2	110	110
Tuotot yhteensä	39 971	44 900	44 860
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	26 436	23 000	22 900
— osuus yhteiskustannuksista	77 022	76 000	76 000
Kustannukset yhteensä	103 458	99 000	98 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-63 487	-54 100	-54 040
Kustannusvastaavuus, %	39	45	45

2023 talousarvio	44 860 000
2022 talousarvio	44 900 000
2021 tilinpäätös	39 970 896

15. Yleisen edunvalvonnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 30 144 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon myyntisaamisten poistot.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin holhoustoimesta (442/1999), lakiin valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä (477/2016) ja valtioneuvoston asetukseen edunvalvojan palkkion suuruudesta (696/2012).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	27 713	28 944	30 144
Tuotot yhteensä	27 713	28 944	30 144
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	12 760	14 500	15 500
— osuus yhteiskustannuksista	21 470	21 000	21 200
Kustannukset yhteensä	34 230	35 500	36 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 517	-6 556	-6 556
Kustannusvastaavuus, %	81	82	82

2023 talousarvio	30 144 000
2022 talousarvio	28 944 000
2021 tilinpäätös	27 712 741

20. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 82 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2021 toteutuma	2022 varsinainen talousarvio	2023 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	83 678	76 800	81 800
— muut tuotot	-	200	200
Tuotot yhteensä	83 678	77 000	82 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	32 389	54 000	35 000
— osuus yhteiskustannuksista	38 213	22 000	41 000
Kustannukset yhteensä	70 602	76 000	76 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	13 369	1 000	6 000
Kustannusvastaavuus, %	119	101	108

2023 talousarvio	82 000 000
2022 talousarvio	77 000 000
2021 tilinpäätös	83 678 166

21. Korot ulosoton säilyttävänä olevista varoista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan mahdolliset korkotuotot ulosoton säilyttävänä olevista varoista. Määräraha negatiivisista koroista aiheutuviin menoihin on budjetoitu momentille 25.20.95.

2023 talousarvio	1 000
2022 talousarvio	1 000
2021 tilinpäätös	—

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 750 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten maksullisista suoritteista vuosina 2021—2022 (935/2020) ja oikeusministeriön asetukseen eräistä tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (1172/2020). Lisäksi momentille kertyvät ulosottokaaren (705/2007) mukaiset valtiolle tilitettävät vähäiset ulosottovarot sekä konkurssilain (120/2004) mukaan valtiolle tilitettävät velkojien menettämät jako-osuudet.

2023 talousarvio	2 750 000
2022 talousarvio	3 000 000
2021 tilinpäätös	3 042 032